

Марченко Н.П.,
старший науковий співробітник
Інституту біографічних досліджень НБУВ,
кандидат історичних наук
Ел. пошта: np_marchenko@ukr.net

Nataliia Marchenko,
Candidate of Historical Sciences,
Senior Research Fellow,
Institute of Biographical Research
of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine
Email: np_marchenko@ukr.net
ORCID iD 0000-0001-9814-0826

УДК 303.433.2 [02]: 001.8

DOI: 10.28925/2524-2644.2020.1.14

РЕЦЕНЗІЯ НА ВИДАННЯ КОСТЯНТИНА РОДИКА «СІЗИФ ХХ: КНИЖКА VS. ПОЛІТИКА»

REVIEW OF KOSTYANTYN RODYK'S EDITION SISYPHUS XX: BOOK VS. POLITICS

Книга Костянтина Родика «Сізіф ХХ: книжка vs. політика» з'явилася друком 2019 р. Костянтин Родик — український літературний критик, журналіст, керівник всеукраїнського рейтингу «Книжка року», колишній головний редактор нині вже неіснуючого літературного часопису «Книжник-review». Книжка являє собою мемуарну аналітику автора про формування сучасного українського книжкового ринку, спогади про рейтинг «Книжка року», про характеристику окремих видань та авторів.

Ключові слова: К. Родик, «Сізіф ХХ: книжка vs. політика», рейтинг «Книжка року».

The book of Konstantyn Rodyk "Sisyphus XX: Book vs. Politics" was published in 2019. Konstantyn Rodyk is a Ukrainian literary critic, journalist, head of the rating "Book of the Year", former editor-in-chief of the now defunct literary magazine "Book-Review". The book is an author's memoir analysis of the formation of the modern Ukrainian book market, memories of the rating "Book of the Year", the characteristics of particular books and authors.

Key words: Konstantyn Rodyk, "Sisyphus XX: Book vs. Politics", rating "Book of the Year".

Актуальні мемуари як жанр біографіки лише формуються на українському книжковому ринку, хоча у світі саме вони поряд із детективами є одними із найпопулярніших. В Україні це здебільшого спогади політиків та мотиваційні оповіді бізнесменів і менеджерів, широкі інтерв'ю з діячами культури та тематичні збірки, що підсумовують різного роду проекти щодо «усної історії». Окремо слід згадати унікальні, зосереджені на короткому часовому проміжку драматичних подій сьогодення спогади учасників Революції гідності та війни, що точиться на сході країни. У будь-якому разі кожне з подібних видань крізь суб'єктивне сприйняття «пересічної», «знаної» чи й «знакової» людини (хоча щодо сучасників ці визначення сумнівні) розкриває деталі об'єктивних історичних реалій часу, в якому живемо, та формує наше уявлення про сенси, котрими означуємо цей «наш» час.

На цьому тлі книга актуальних спогадів безсумнівно культової постаті в історії сучасного українського книговидання — Костянтина

Родика, літературного критика, менеджера культури та аналітика, по суті, є першою ретельно опрацьованою, виваженою, проілюстрованою унікальними світлинами, документами та статистикою інтелектуальною історією книговидання в Україні доби незалежності. Водночас у цьому інтелігентному та коректному тексті вольгує неймовірна пристрасть і вітаїзм чину людини, котрій пощастило знайти у цьому світі усе своє — свою справу (Всеукраїнський рейтинг «Книжка року», про який власне йдеться) та свою любов (Галину Родіну, котрій присвячена книга й не лише).

Формально «Сізіф ХХ» — історія створення, становлення і понад двадцятирічного розвитку вигаданого та досі втілюваного в житті Костянтином Родиком Всеукраїнського рейтингу «Книжка року». Але це ще й вишукана постмодерна гра Книжника з Шанованою Публікою, котра здатна й хоче насолоджуватися читанням. Кожна найменша складова видання — від шовкових стрічок-закладинок у грубому, шорохуватому на дотик томику

до кутиків-пірамідок (згадаймо головну відзнаку «Книжки року!») і структурування розділів — слугує цій вищій меті.

Книга містить спогадову частину та значний масив (близько третини обсягу книжки) довідково-статистичних матеріалів. Цікавим штрихом щодо культури видання є те, що кожна частина виділена відповідним типом паперу, що унаочнює зміст і допомагає орієнтуватися в матеріалі.

Спогади охоплюють період з 1989 до 2019 р., розташовані за хронологією подій і поділяються на розділи відповідно до значущих подій для «Книжки року» та змін на книжковому ринку України. Автор відразу вводить читача у складний напружений контекст власних роздумів, емоцій та переосмислення фактів, не залишаючи змоги бути пасивним «спостерігачем» чужого інтелектуального дійства. Так, книгу відкриває «**Оглав-хронологія** що за чим у цій історії»¹, котра розбиває спогади на нерівні хронологічні відтинки, кожний із яких має означення-«ярличок»: «1989–1999: поза координатами», «1999: демOVERсія», «2000–2002: відкриття, демарші, компліменти» і т. д. Та коли ти опиняєшся на сторінці, де мав бути певний розділ, бачиш іншу символічну назву, часто асоціативно пов'язану з книжкою-бестселером, скажімо: «Про рок: рейтинг з безвиході», «Двадцять років по тому: уроки засвоєні та знехтувані», «Страсті за легітимністю: проявлення українського» тощо. Гра факту історії та наративу, асоціативного ряду та статистичної таблиці розпочинається й затягує у свій вир!

Розділ за розділом перед читачем постає драматична й неочікувано цікава історія розгортання новочасного книжкового ринку в Україні, з її політичними й бізнесовими підводними течіями та руйнівними цунами, з людьми, котрі творили неможливе й вічне, та книжками, що змінили наш світ чи стали знаковими, але тільки на мить. Внутрішнього ритму оповіді додають розділи «Без терміну придатності», в яких «оптика» автора змінюється і замість широкої докладної панорами читач фокусує увагу на окремих книжках і авторах, що назавжди означили собою певні вузли, больові точки чи й злами в українському книговиданні (Є. Пашковський і Н. Зборовська, І. Римарук, М. Бриних і М. Матіос, а також С. Кінг і Е. Лукас, С. Кульчицький та О. Афонін

із М. Сенченком та багато інших). Чергування фактологічних розважливих роздумів про перебіг подій та емоційних, спрямованих в глиб процесу літературно-критичних есе про тексти й породжуваний ними контекст і творить неповторний світ актуальних спогадів Костянтина Родика.

А ще — розсип світлин зі знайомими обличчями, книжками, яскравими моментами та довідково-статистичні матеріали, що містять іменний показчик згадуваних автором персон «Хто тут є», перелік семи кращих книжок за всіма номінаціями за 20 років існування Всеукраїнського рейтингу «Книжка року» із зазначенням набраних ними в ході голосування балів, а також щорічну статистику розподілу найвищих відзнак за видавництвами «Г'єдестал — ХХ». Надана унікальна інформація дає змогу простежити появу нових імен, родів і жанрів, зміну тенденцій і є, по суті, вираженою в назвах, іменах і цифрах історією української книжкової культури.

Думаю, що саме читання такого роду видань формує критичне мислення та емоційний інтелект людини. Бо, зрештою, вдумлива й водночас експресивна мемуарна аналітика Костянтина Родика є не лише викладом заasad та історії «Книжки року» чи оглядом формування сучасного українського книжкового ринку, але й «незалежною експертною оцінкою» людей свого покоління, яким випало обирати — прищеплювати вітчизняній книзі кращі світові стандарти чи звично брести в колії пострадянщини, прийняти «зручний» російський формат і корупцію чи неспинно творити справжній український книжковий ринок.

Сізіфом рухає не сподівання, а потреба власною працею утвердити свій поступ. Але це — на мій розсуд. Інший, хто дасть собі труд прочитати «Сізіф ХХ» К. Родика, матиме свій погляд на чин українських Книжників і на пройдений ними шлях. Але вже ніколи вони не будуть йому байдужими.

Рецензоване джерело

Родик Костянтин. Сізіф ХХ: книжка vs. політика. К.: Балтія-Друк, 2019. 231 с.

Reference

Kostiantyn Rodyk (2019). *Sisyphus XX: Book vs. Politics*. Kyiv: Baltia-Druk, 231 p. [in Ukrainian].

¹ Саме ось так — коли текст розділений не знаком, а шрифтом.

Подано до редакції: 17.05.2020 р.

Прийнято до друку: 20.06.2020 р.

Марченко Н.П., старший научный сотрудник Института биографических исследований НБУВ, кандидат исторических наук

РЕЦЕНЗИЯ НА ИЗДАНИЕ КОНСТАНТИНА РОДИКА «СИЗИФ ХХ: КНИЖКА VS. ПОЛИТИКА»

Книга Константина Родика «Сизиф ХХ: книга vs. политика» была издана в 2019 г. Константин Родик — украинский литературный критик, журналист, руководитель всеукраинского рейтинга «Книга года», бывший главный редактор ныне уже несуществующего литературного журнала «Книжник-review». Книга представляет собой мемуарную аналитику автора о формировании современного украинского книжного рынка, воспоминания о рейтинге «Книга года», характеристики отдельных изданий и авторов.

Ключевые слова: Родик К., «Сизиф ХХ: книга vs. политика», рейтинг «Книга года».